

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita P. Balthassaris Alvarez, Societatis Iesv Religiosi

Puente, Luis de la

Coloniae Agrippinae, 1616

Cap. XLIV. Constituitur P. Balthassar Visitator prouinciæ Aragoniæ, vbi
magnam nostri Fratris Ioannis Ximeni virtutem cognouit, eiusque
relationem confecit

urn:nbn:de:hbz:466:1-42916

CAPUT XLIV.

CONSTITVITVR P. BALTHAS-
tar Visitator prouinciae Aragoniae, ubi ma-
gnam nostri fratri Ioannis Ximent
virtutem cognouit, eiusque rela-
tionem confecit.

VM P. Balthassar adeò fœlici-
ter ex prædicta probatione e-
uasisset, Pater Generalis Euer-
hardus optimam de eo habens
informationem, eum consti-
tuit Prouinciae Aragoniae Visi-
tatem, sicut alios Patres ad
alias prouincias visitandas mittebat, qui omnes &
grauissimi erat, magnæq; apud omnes opinionis,
eo quod Generalis locum & vices in eo munere
obtinerent, cum non posset ipse per se prouincias
visitare. Discessit statim, ut satisfaceret Obedien-
tia: functusque est Officio illo, modo quodam
adeò exacto, ut tanquam exemplar esse possit om-
nibus simile munus geréibus. Quare P. AEGIDIUS
Gonzalaus Abulensis tunc Romæ Assistens dixit, P.
nostrum Generalem, dixisse: ex sexdecim Visita-
tionibus, quæ tunc in Societate erant institutæ:
hanc habuisse singularem eminentiam. Nam P.
Balthassar primum omnium studuit conseruare
unionem & pacem cum reliquis Superioribus,
quoad fieri potuit: ut omnes simul reformationē
spiritus, quæ in votis erat, aggredenterur: in qua

Kk 3 ipse

ipserat quodam sanctitatis exemplo in rebus omnibus præcedebat: id enim magnam conciliat gubernanti autoritatem; redditque omnibus amabilem; & efficit, ut quæcunque ordinatae præscribit, facile & cum alacritate recipiantur. Sed hanc vniōnem nominatim habuit cum P. Prouinciali Petro Villaluiō (qui postea etiam fuit huius Prouinciæ Castellanæ Præpositus Prouincialis, & retulit de ea visitatione, quæ iam dicentur) viro verè spirituali, valdeque candido: de quo P. Balthassar dicebat: se inuenisse hominem habentem veram virtutis opinionem & estimationem: quare statim atque mutuò senouerunt, & agere cœperunt, ita inuicem dilexerunt, & vnitæ sunt: ut nunquam in iudicijs & consilijs mutuò discreparent, ac dissentirent. Nec id est mirum: nam statim atque Prouincialis aduertit magna dona P. Visitatori à Deo collata; ita eum reuerebatur, ut quoduis eius responsum ac decretū iudicaret, quasi è cælo elapsum: eiusque dictamina esse tanquam prima principia in materia spiritus & gubernationis.

Hoc totum ex eo etiam procedebat, quod ipse P. Balthassar visitationem culusque Collegij, priùs cum Deo D.N. communicaret; instanter orans, ut ad maiorem ipsius gloriam & Subditorum utilitatem illa cederet: ideoque antequam eam inchoaret in quocunque Collegio aut domo, recipiebat se per dies octo, aut quot commodè poterat, ad spiritualia exercitia Orationis & lectionis pro more Societatis facienda: quo tempore nolebat, quemquam secum loqui; sed totum transigebat cum Deo. Qua ratio-

nepræter bonum exemplum, quod omnibus eius
Prouinciæ dabat, eosdem etiam alliciebat, &
quodammodo impellebat ad idem faciendum: ta-
lemq; de eo concipiebant opinionem qualis ipse
re ipsa erat; quare tanquam virum Sanctum eum
estimabant, ac reuerebantur; foelices seipso iu-
dicantes, quod talis Superior sibi obtigisset, val-
deq; anxie optabat, statim illi cor pectusq; suū a-
perire, eiusq; voluntati & manib. sese tradere, pru-
denter iudicantes: eum, qui tantam haberet cum
D.N. familiaritatem & consuetudinem, non pos-
se in sua gubernatione à recta via aberrare. Ela-
pis diebus suæ recollectionis, incipiebat agere
cum domesticis omnibus, quos audiebat cum ma-
gna quiete, quam diu illi aliquid, quod dicerent,
habebant, cui rei tempus semper tribuebat necef-
sarium, siue cum minori siue cum maiori age-
ret, iuxta singulorum necessitatem, & non ob re-
spectus humanos; qui sæpe in causa sunt, vt sine
eos audiebat, consolabatur, & ad perfectionem
& familiaritatem cum Domino nostro extimu-
labat. Nec defuerunt, qui experientur eius lu-
ostendebat: vt eos ad obsequium Diuinum magis
animaret. De vno minimū Patre illius Prouinciæ
intellexi, quod antequam esset Sacerdos, dixisset
illi Pater Visitator quædam euentura; & ira eue-
nerunt, sicut dixerat. Hac diligentia & verbo-
rum efficacitate in exhortationibus, quas ad
omnes cum solito spiritu & feroce faciebat, ma-
gnum in omnibus fructum fecit, ita vt eius disces-
sum grauter sentirent, ob conceptum iam in eum

amorem; & fructum, quem ex eius consuetudine
perceperant.

VISITATIONEM incepit à Collegio Cæsar-Augustano, vbi thesaurum quendam absconditum
cum magno suo gaudio reperit: Agens enim cum
alijs domesticis de rebus animalium eorum, inuen-
it Fratrem quendam Coadiutorem Ioannem Xi-
menum virum excellentis, sed occultæ virtutis.
Erat is natione Valentinus, ex quodam loco in
Montanis nomine Viar, qui consilio cuiusdam pij
Eremitæ statuit ire Valentiam, vt Societatem in-
gredetur, in cuius consilij executione duo illi
euenerunt magna indicia diuinæ vocationis; & ad
magnam sanctitatem electionis. Alterum fuit,
quod accedente in medio itinere, hoste, ad eum
tentandum, vt in patriam suam rediret, & cum
matre, ac fratribus pauperibus maneret: ipse Di-
uino spiritu afflatus, hoc se voto insigni obstrin-
xit: Deus, ego tibi promitto, me iturum, vt Pa-
tribus illis, amore tui seruiam; promitto etiam
tibi, Deus meus, nihil me facturum, quod non sit
amoris tui causa: ego enim nescio, quo eam, vt a-
licui seruiā, nisi tibi: qui Deus meus es, ac Domi-
nus meus. Cum hac iogenua ac generosa promis-
sione tentatio euanuit, suumque ille iter profe-
quutus est, Valentiam usque: vbi alterum ei mi-
rabile euenit: cùm enim à Patre Prouinciali An-
tonio Cortesio, magni spiritus viro, peteret in So-
cietatem admitti; & Prouincialis cum Consulto-
ribus ageret, an Ximenus recipiendus esset? illi,
qui cum eo iam pro more Societatis egerant, in-
dicarunt hominem pro ea esse inutilem; & cum
secundò ac tertiò ad consultandum de ea re con-
uenirent

genirent, eò quodd Prouincialis valde propenderet ad eum recipiendum. Ij tamen idem semper, quod prius, dixerunt: sed ipse P. Cortesius interna Dei motione impulsus, & vtens communi & familiari sua phrasí, qua in rebus affirmandis vti consueuerat, dixit: *in rei veritate eum recipiemus* in Sanctum, eò enim hic homo tendere videtur: & ita eum amisit. Exitus autem comprobauit, eius resolutionem fuisse à Deo cum illa prophetica phrasí. Paulò post missus est ad Collegium Cæsar-Augustanum, vbi ferè semper manebat ruri in prædio quod IESVS de Monte appellatur: vbi nocte dieque tanquam mancipium laborabat, quamuis sæpe ad Collegium veniebat: vbi ligna in vehiculo, & aquam in vasculo, & res alias seruitio domestico necessarias vehebat: amplectens, cum magna latitia, laboriosa ac difficultia munia, in quibus alij magnam sentiunt repugnantiam. nec defuerunt illi contemptus occasiones, ob falsa testimonia in ipsum prolatæ: quibus tamen ipse nocti utiliter vti. Et quoniam exteriùs erat vir simplex ac syncerus, & ex altera parte tanquam humilis, dona à Deo sibi collata occultabat; (quamvis communiter seruus Dei haberetur) non tamen habebatur, nec estimabatur, quanti eius virtus & spiritus merebatur: donec Pater Balthassar rationem eius animæ accepit, ac de spiritualibus rebus cum eo agere cœpit. Qui cùm tantam cælestem lucem haberet, & earudem rerum experientiam, statim agnouit, quantum thesaurum Maiestas diuina in eius anima recondidisset. Non satiabatur audiens referentem misericordias, quas à Deo accipiebat: & tantum temporis cum solo, & toties

Kk 5

age-

agebat, ut domestici, id aduertentes, scire auerent causam tam frequentis & prolixæ communicationis inter unum Coadiutorem, & Visitatorem adeò grauem: qui tamen, nihil hos rumores curans, oblectabatur eum audiens; eiique oculos interdum aperiens, ut agnosceret, magnique faceret dona ac beneficia, quæ illi Dominus largiebatur; ac se disponeret, ad alia maiora quotidieri recipienda; reliquos etiam, qui in Collegio erant, capaces eius sanctitatis reddidit; ut quem antea non nouissent, nunc noscerent, & magni facerent. Ac propterea inter alia, ex sua humilitate, dixit se multa ab hoc fratre didicisse ad Orationem spectantia. Quod si talis Magister discebat aliquid ab eo, qui se profitebatur eius discipulum: signum est, discipulum in aliquo æque in altum volasse, atq; ipsum Magistrum.

Cum igitur in hac historia aliquas res notabiles retulerimus de aliquibus Patribus, & Fratribus studiosis Societatis, quos ipse P. Balthasar in spiritu iuuit: oportunum erit dicere aliquid de Fratre vno illiterato, qui in Sanctitate & scientia spiritus multos eruditos & literatos superauit: quem idem Pater non solum multum iuuit brevi tempore, fecitque eum mundo innotescere; sed quod amplius est ex Diuina & speciali Dei Pronudentia, fuit virtutum eius historicus: quare ab ijs incipiemus, quæ cum iam redijset ex visitatione Villa-Gartiam de eis scripsi, respondens ad literas cuiusdam Patris Provinciæ Aragoniæ, qui fœlicem boni huius fratris exitum eidem Patri significauerat, petens ab illo, ut quidquid de eius virtutibus nosset, ad ipsos scribere non recusaret.

Litera

LITERÆ P. Balthassaris Visitatoris ad Patres & fratres Collegij Societatis
I E S V Cæsar. Augustæ.

LITERAS V.R. 10. Martij datas 25. eiusdem
accepi: ad quas respōdere hactenus distuli
ob graues occupationes. Quod ad vitā atti-
net F. Ximeni bonæ memorię, pauca ego scio; sed
illa tamen bona & certa, ab ipsomet mihi dicta;
dignaque quæ magni ab omnibus fiant; ab ijs præ-
cipue, qui illis maximè indigemus, vt nos excitēt,
valde procul ab eis remanentes. Mi Pater, multa
splendebant in Fratre illo, Dei seruo, mundo qui-
dem incognito, sed Christo D.N. notissimo, &
charissimo: quedam erga Deum, alia erga se i-
psum, alia erga superiores & proximos.

ERGA Deum in particulari magnam habebat
fiduciam (quam ipse vult seruos suos habere)
de optimo eius ingenio, & visceribus tenerimis;
quæ nobis in sanctis suis Scripturis reuelauit: &
hoc erat firmum eius gubernaculum, maxima-
que fortitudo in omnibus laboribus, & aduersis-
euentibus, cùm incidebant: in omnibus enim &
per omnia se in eius vlnas coniiciebat, eadem om-
nino ratione, successus omnes magnos & paruos
accipiens. Oriebatur hæc eius fiducia ex eo,
quod experientia didicerat; & ex profunda quā-
dam reverentia in agendo cum Deo, coniuncta
cum fidelissima & promptissima Obedien-
tia in omnibus, quæ intelligebat sanctissimæ e-
ius voluntati esse grata. In cuius confirma-
tionem aliqua particularia proferam, quæ magis
facie-

faciebat , valdeque tenerè , tanquam singularem
Dei misericordiam instar miraculi referebat:
quale fuit illud, quo mulus ipsum ex fluvio Ibero,
vbi iam submergendus erat, liberum eduxit. Su-
periori enim ipsum mittenti ad vehēdam aquam,
dicebat , se non habere sufficientes vires, ad mu-
lum continendum ; & fluuium valde creuisse ; ac
propterea periculum esse, ne ad quemuis motum,
& mulus & ipse submergerentur : & res ipsa, vt
ipse verebatur, euenit: mulus enim, cui insidebat,
ingressus est ad impetum fluminis : & cum se iam
videret perire, dixit Domino nostro cum magna
fiducia: ô Domine, iam h̄ic nullum est remedium,
nisi à te: nosti Domine , me Obedientiæ propon-
suisse virium mearum imbecillitatem: ideoq; abs-
que mea culpa in hoc periculum incidi. O rem
miram! in eodem puncto mulus substitit, & in po-
steriores pedes erectus extremitatibus eorum val-
de cautè innitens , quasi homo esset, cœpit retro-
cedere; & in usitato adeò modo inde exiit, vt quasi
miraculum iudicaret. Hæc autem experientia e-
ius, quod in Deo habebat, diues illi fuit fodina,
valdeque efficax ad ipsum à mundo euellendum
ipſi verò Deo solidè adhærendum. habebatque de
ipsius manu efficacia auxilia , vt fortiter ipſi ad-
hæreret: *in primis* magnam cordis à rebus omni-
bus expeditionem: de quo interdum dicebat: ni-
hil melius , quam expedire cor ab his rebus ter-
renis , Deoq; omnino tradere: nam statim tot be-
neficia dona q; super eum descendent , vt vix pos-
sit ad tot simul accipienda attendere. *Deinde* pa-
cem quandam & solatium plenum , in omni ge-
nere euentuum. *Tertiò* tantam cordis sui ad Deum

conuer-

conuersiōnem , vt quasi nunquam eius aspectum Deus effugeret. Quartū magnam in Oratione sentiebat dulcedinem : & concesserat illi Deus , vt breuis somnus ei sufficeret , quō posset plus temporis , solus , & in quiete & silentio noctis , cū occupationes Obedientiæ cessarent , nec externa adessent proximorum impedimenta , Orationi dare. Nam cum præ defatigatione ex continuato per diem labore , vix in nocte consisteret , sumerque necessarium tunc alimentum , (nam sic laboranti fratri cibus & potus sufficiens maximè iuxta ordinem Obedientiæ , & ad peragendum in suis laboribus , tantum abest , vt spiritum impedit , vt potius eum adiuuet , nam (dicebat idem frater) Equi trahunt currum , non currus equos ; si autem hi non comedant , nec trahere poterunt) tres aut quatuor horæ pro somno ei sufficiebant ; & secunda , aut tertia post mediam noctem hora iam vigilabat : & quod reliquum erat noctis pernoctabat in Oratione Dei in subdiali turris domesticæ ; ubi suadebat , vt ego deambularem , experturus , quid illud esset. Cuius rei commodius obstatulis Deus voluit eū esse liberū : dormiebat enim à longo tempore indutus , assentientibus superioribus : quæ ratio tū Orationi erat cōmodior , tum sanitati non nocebat : nihilq; in corpore nutritiebat sordium , quæ ipsum molestarent , aut in expurgandis occuparent : sed animæ & corporis munditia fruebatur. Eius Oratio communiter erat de Christi Domini Passione , ob quosdam rhythmos , quos de ea referens , magnos sentiebat internos animi motus , vt non posset sibi à lacrymis

mis temperare. Sed hæc tunc ipse aperiebat, cùm suæ conscientiæ rationem redderet, vt iuxta Obedientiæ præscriptum, sincerè & candide cum Superioribus ageret: & adhuc multa præmittebat ad pudorem & ruborem suum spectantia. Vnum autem dicebat, recenti memoria retinendum. Nam interroganti mihi, de eius Orationis argumen-to respondit: Cogito, Pater, de Christi Passione: nihil enim aliud est, dè quo sit cogitandum: nam in ea omnia continentur.

ERGA seipsum; ultra religiosam vitam, alijs similem, contemptum insignem habebat cum interna appetitionum & cupiditatum suarum mortificatione, quæ Dei voluntati aduersantur. Id quod serio omnino seruabat: eò quod experientia didicerat, statim atque aliquid horum ipse prætermitteret, Deum sibi deesse; portionemque ordinariam sibi subtrahi, quam ipse omnibus huius mundi rebus proferebat; & cum qua excitatus viuaxque in Dei seruitio versabatur; viresque sentiebat aduersus omnes molestias, illud impidentes.

ERGA alios talem etiam sui contemptum præferebat, vt certo statueret, quasvis molestias, & iniurias aliorum ferre; easdem verò alijs pro viribus præcauere; & omne potius obsequiū (quod in se esset) eisdem exhibere: & hæc scaturigo fuit illi virtù principium, & ingens thesaurus. Nihili faciebat verbum illud quod alios terrere solet: Quid homines dicent? gaudebat viles adeò vestes gestare, vt nihili ab alijs fieret, & contempnentur. Quare de hoc agens argumento dicere solebat: quid ad me quod me homines aestiment? & quid

& quid illud mihi proderit? potius si mei me-minerint, & aliquam rationem habeant, posset me impedire; sed obliuisci & cōtemnere me, potius iuuaret. Hoc igitur dicebat, velle deberem & querere: non verò, quod meum profectū retardat.

ERGA Superiores elucebat in eo magna quæ-dam reuerentia & respectus; ut qui clarissimi eos oculis intueretur, tanquam Dei vices agentes; & animi quoddam decretum non transgrediendi eorum mandata, etiam difficillima, pro vlla re huius mundi. Ideoque aiebat, Huiusmodi Superiores ponere ego debeo super oculos meos, quantumuis me illi mortifigent, & (ut il-lius verbo utar) me velint etiam sine causa & ra-tione exactissimè perficere, & omnibus numeris absolutum reddere.

Et hīc mihi retulit quiddam sub magno se-creto, quod sibi ante aliquot annos cum quodā ac-ciderat, in quo existimabat Superiorē excessisse li-mites ipsum premendo, in materia honoris, quē valde ad viuū tetigisset, in qua tamen re virum se ipse præbuit, tam in vsu talis occasionis, Deo illā offerendo, vt fructum ex ea caperet; quā in ea oc-cultanda: ne defectus eius alijs innotesceret, à quo fuisset adeò lāsus & iniuria affectus. Et quāuis ex modo, quo ille casum referebat, videbatur reuera Superior excessisse, non adhibendo ei fidem, nec admittendo rationes, quibus ipse, quod obijcie-batur, excusabat: nihilominus, quod res profici-scabant à bono profectus ipsius Zelo: eam pro-bationē direxit ipse ad maiorem ipsius Obedien-tiæ aestimationē, suūq; maius bonū: hoc enim ini-tiū fuit & fundamētū quo ipse magn⁹ & excellēs
inspi-

in spiritu euaderet: quod scilicet sponte sibi moveretur, ut viueret Deo reseruans & in loco tuto talem occasionem eiusque fructum reponens: interroganti etiam mihi, quomodo se cum Deo haberet respondit: antequam omnino me Obedientiae subijceret, ac traderet, semper eram inquietus, nec benè mihi succedebat: at postquam id facere decreueram, & re ipsa præstiti, adeò benè me habeo, ut nesciam, quid ultra desiderem: quod si Obedientia ipso tempore Orationis in aliqua alia re me occuparet, nihil curarem quod eam non haberem: modò ego obedirem; adeoque lætus & pacatus currum sequar, atque si in ipsa Oratione manerem: præcipue cum neque sic Oratio impediatur, nam etiam currum sequens suos de passione rhythmos repetebat, ac meditabatur, suasque Dominicas precationes, earumque mysteria recolebat.

ERGA proximos valde sitiebat eorum salutem, & ut omnes Deum agnoscerent, eiusque legem sanctissimam custodirent: ex quo oriebatur internum quoddam consilium ad homines iuandos: cum omnibus enim rusticis, & ignaris hominibus occurrentibus, ita colloquebatur, ut inciperet ab aliqua re, quam illi libenter audiebant, sed mox transibat, ad id quod ipse cupiebat, fructum scilicet animarum eorum, & ita miscebat sermones de Deo. præcogitabat autem, quæ illis esset dicturus: & talem scientiam ac peritiam ipsius gradui accommodatam Deus ei dederat, adeoque suauiter agebat, ut ordinariè eos lucraretur, & in moribus ac vita mutaret, quibuscum agebat. Et huiusmodi rerum particularia quædam refere-

referebat, quæ dictis eius fidem faciebant: quos-
dam enim homines, accepta occasione, repre-
hendebat; alijs modum preſcribebat & ordinem
vitam suam more Christiano instituendi; & adie-
cit: hucusque se non fuisse ausum aperte de Deo
cum omnibus loqui; sed cum magna cautela, &
aliquibus tantum; sed imposterum se confidenter
de Deo cum omnibus collōcuturum: hoc autem
ita tenerē proferebat; vt lacrymæ ex oculis flue-
rent. Semper loquebatur de verbis Dei; ita in eos
sermones prorumpens, vt non posset se contine-
re: cuius rei in isto Collegio vestro satis multi
sunt testes, qui ad prædium ibant, omni exceptio-
ne maiores. Cuius sinceritatem, & cordis verita-
tem, fœlicemque in huiusmodi sermonibus pro-
gressum & exitum aduertens, non habui animum
eos illi prohibendi; cùm tamen priūs, ad rē ipsam
attendens, cogitasset euī monere, vt sibi ab eis
temperaret. Rerum internarum magnam habebat
lucem; eamque satis ostendebat, cùm in prædio
aliquid proponebat ex ordinatione Obedientiæ.
Quidquid hactenus de eo scripsi & plura quæ vo-
bis sunt nota, bonum testimonium & confirma-
tionem habuerunt ex eius adeò exemplari fine
vitæ, & ex die mortis, quém nouit & significauit
octo dies antequam accideret; cum tot alijs par-
ticularibus circumstantijs vobis satis notis. Su-
perest nunc, vt cùm ego hic retulerim, quæ me-
moriæ occurrerunt ad vestrū solatium; & quia
id à me petiuitis: vt & vos tantundem ad meā
petitionem faciatis, mittendo ad me descripta,
quæcunque de eo collegistis, & rhythmos præte-
rea, quos ipse fecit & in prædio canebat; & quos

L1 de pas-

de passione Domini in suo curru meditabatur; &
simil indicado, vnde esset oriundus, & cuius etatis,
& quot anni in Religione vixerit: nam diem
obitus eius iam noui: quem Deus utriusque nostrum
det aequè felicem: sitque Iesus in anima R.V.
totusque eius amor & solatium Amen. VILLA-
GARIÆ, die Sanctorū Philippi & Iacobi, 1579.
Hæc est virtutum Ioannis Ximeni series & rela-
tio, quim bonus eius Superior & Pater scripsit:
prodens eadem opera satis apertè propriam fa-
cultatem ac talentum ad cognoscendam virtutem
& spiritum suorum subditorum, qui ut bonus Pa-
stor benè suas oves nouerat.

CAPUT XLV.

*QVAEDAM ALIA IOANNIS
Ximeni memoranda, & nominativum
quæcum Patre Balthassare
ei euenerè.*

R AESTER ea quæ P. Balthassa
in præmissa sua Relatione scri-
psit, operæ pretium erit quæ-
dam alia addere, aut ab eodem
Patre verbo relata, aut certa
alia via cognita, de ingenti &
præstanti huius fratri religio-
ne, & spiritu, qui semper fuit valde propen-
sus ad rationis dictamen sequendum, & in ea-
dem propensione plurimum profecit in ipsa reli-